

УДК 373.5.035:172.15].016:62/64

Мазуренко Світлана

ORCID 0000-0001-5606-9865

Кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри професійної освіти та безпеки життєдіяльності,
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
(м. Чернігів, Україна) E-mail: mazurenkosvetlana5@gmail.com

Грицик Тетяна

Магістрантка ННІ професійної освіти та технологій,
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
(м. Чернігів, Україна) E-mail: tanyagritsic@gmail.com

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ НА УРОКАХ «ТЕХНОЛОГІЙ» В СТАРШІЙ ШКОЛІ

Стаття присвячена формуванню національно-патріотичних цінностей учнів. Основні завдання освіти на шляху до розбудови національної школи полягають у створенні умов для виховання у молоді ціннісного ставлення до навколишньої дійсності та самого себе, формування активної життєвої позиції. Збалансоване поєднання навчання та виховання у школі дає можливість сформуванню особистості учня, яка наділена глибокою громадянською відповідальністю, високими духовними якостями, патріотичними почуттями, та є носієм найкращих надбань національної культури, здатна до саморозвитку та самовдосконалення.

Метою статті є дослідження на основі теоретичних та методологічних засад особливостей формування національно-патріотичних цінностей учнів у процесі вивчення предмету «Технології» здобувачами освіти старших класів за навчальним модулем «Дизайн сучасного одягу» в процесі виготовлення проєкту «Сукня в етностилі».

Методологічною основою є класичні методи дослідження, а саме: аналіз літературних джерел, пояснення, узагальнення, систематизація та метод класифікації, котрі дали можливість науково-теоретично обґрунтувати матеріал.

Наукова новизна статті полягає у досконалому вивченні особливостей формування почуття патріотизму, національно-патріотичних цінностей та активної громадянської позиції учнів під час виготовлення проєкту «Сукня в етностилі» на уроках предмету «Технології» учнями старших класів.

Висновки. Патріотичне виховання – це суспільна діяльність, яка формує ставлення людини до себе, до свого народу й Батьківщини. Це ставлення виявляється у відповідних почуттях, переконаннях, поглядах та ідеях.

Патріотичне виховання має бути стрижнем усієї навчально-виховної роботи, адже в першу чергу ми спрямовані виховати особистість, яка має почуття гордості за свою державу, сумлінно виконує громадські обов'язки, усвідомлює соціальні потреби Батьківщини та українського народу, любить близьких та рідних людей, цінує та оберігає українські традиції, звичаї, історію. Без цього людина не має обличчя, вона втрачає себе, адже патріотизм – це не просто поняття, патріотизм – це стиль життя.

Ключові слова: нація, патріотизм, традиції, технології, проєкт.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими або практичними завданнями. Сьогодні Україна перебуває на шляху великих змін, коли головною метою країни постає формування єдиної нації. Любов до своєї Батьківщини – одна з найважливіших рис всебічно розвиненої особистості. Відповідно, одним із завдань закладів освіти є створення умов, за яких учні дізнаватимуться більше про свій рідний край, відчуватимуть гордість за нього, підтримуватимуть взаємозв'язок між поколіннями, прагнути до розвитку своєї Батьківщини. У зв'язку з цим набуває актуальності проблема національно-патріотичного виховання.

Враховуючи нові суспільно-політичні реалії в Україні після Революції Гідності, ситуацію, пов'язану з російською агресією, виховання у молодого покоління почуття патріотизму, відданості справі зміцнення нації, активної громадянської позиції набувало все більшого значення. Важливо, щоб кожен навчальний заклад став центром розвитку патріота України, готового нести відповідальність за свої вчинки і самовіддано розбудовувати країну як суверенну, незалежну, демократичну, правову,

соціальну державу, забезпечувати її національну безпеку, сприяти єдності української держави та утвердження громадянського миру та суспільної злагоди.

Національно-патріотичне виховання, за теперішніх умов, стає основою всієї системи навчально-виховної роботи в українській школі. Виховання учнів свідомими, активними членами суспільства – одне з найскладніших завдань системи освіти, оскільки громадянськість, почуття патріотизму свідчать про найвищий ступінь розвитку особистості.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Основи національно-патріотичного виховання впродовж років аналізувалися вітчизняними філософами, педагогами та громадськими діячами – Григорієм Ващенком, Михайлом Грушевським, Михайлом Драгомановим, Василем Сухомлинським, Софією Русовою, Григорієм Сковородою та іншими. Значний внесок у теорію та практику даного питання було зроблено Костянтином Ушинським.

Багато науковців, педагогів, учителів-практиків вказують на необхідність виховувати сучасне молоде покоління у національно-патріотичному руслі (І. Бех, Г. Васянович, І. Карпова, Л. Кацінська, М. Красовицький, В. Матяшук, О. Петегірич, І. Підласий, М. Рагозін, А. Розенберг, І. Фрига, Г. Сорока, О. Сухомлинська та інші).

Останнім часом Міністерством освіти і науки України розроблено ряд документів, щодо національно-патріотичного виховання молоді, зокрема: Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді [5], Методичні рекомендації щодо національно-патріотичного виховання у загально-освітніх навчальних закладах [6], Заходи щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді тощо. У цих документах, трудовому навчанню відводиться важлива роль у процесі формування національно-патріотичних цінностей.

Метою статті є дослідження на основі теоретичних та методологічних засад особливостей формування національно-патріотичних цінностей учнів у процесі вивчення предмету «Технології» здобувачами освіти старших класів за навчальним модулем «Дизайн сучасного одягу» в процесі виготовлення проєкту «Сукня в етностилі».

Теоретико-методологічною базою є класичні методи дослідження, а саме: аналіз літературних джерел, пояснення, узагальнення, систематизація та метод класифікації, котрі дали можливість науково-теоретично обґрунтувати матеріал.

Наукова новизна статті полягає у досконалому вивченні особливостей формування почуття патріотизму, національно-патріотичних цінностей та активної громадянської позиції учнів під час виготовлення проєкту «Сукня в етностилі» на уроках предмету «Технології» учнями старших класів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття «національного», «патріотичного», по своїй суті, носять міждисциплінарний характер, тому фахівці різних галузей знань підкреслюють у їх визначенні різні аспекти. Національне виховання – це створена упродовж віків самим народом система поглядів, переконань, ідей, ідеалів, традицій, звичаїв та ін., покликаних формувати світоглядну свідомість та ціннісні орієнтації молоді, передавати їй соціальний досвід, надбання попередніх поколінь. Науково обґрунтоване, правильно організоване національне виховання відображає історичну ходу народу, перспективи його розвитку [9].

Головною метою національного виховання, на сучасному етапі, є передача молодому поколінню соціального досвіду, багатой духовної культури народу, його ментальності та спорідненості світоглядів. А в подальшому, на цій основі відбувається формування особистісних рис громадянина України, які передбачають національну самосвідомість, моральну, художньо-естетичну, правову, трудову, фізичну, екологічну культуру та розвиток індивідуальних здібностей і талантів.

«Патріотичне виховання – це сфера духовного життя, яка проникає в усе, що пізнає, робить, до чого прагне, що любить і ненавидить людина, яка формується», – писав В. Сухомлинський [10].

Аналізуючи ситуацію, яка склалася в Україні, все більшої актуальності набуває патріотичне виховання підростаючого покоління. Тому навчальні заклади України мають виховати у кожному учневі громадянина-патріота України, готового відстоювати незалежність держави, забезпечувати її національну безпеку та сприяти єднанню українського народу.

Патріотизм – це любов до своєї Батьківщини, відданість своєму народові, готовність на жертви й подвиги за для світлого майбутнього. Якщо розглянути поняття «патріотизм» з історичної точки зору, то можна зазначити, що це в першу чергу формування зв'язків з рідною землею, рідною мовою, народними традиціями, звичаями та культурою.

Близькими до такого визначення є ще одне бачення патріотичного виховання В. Сухомлинським, який стверджував, що «...патріотичне виховання школярів доцільно здійснювати на національних цінностях, серед яких провідними є любов до рідної землі, народу й Батьківщини, любов до найбільш рідних людей, членів сім'ї та родини, любов до рідної мови, шанобливе й бережливе ставлення до історії та культури українського народу, праця на благо свого народу й Батьківщини» [11, 256]. У педагогічній системі В. Сухомлинського особистість виховується через триаду: школа–сім'я–громадськість. У праці В. Сухомлинського «Як виховати справжню людину» подається моральний ідеал, який увібрив у себе найкращі риси менталітету українського народу. У вигляді настанов, правил, Законів дружби розкрито основні принципи сьогоднішнього національно-патріотичного виховання: принцип національної спрямованості виховання, культуровідповідності, гуманізації виховного процесу, суб'єкт-суб'єктної взаємодії, цілісності, толерантності, особистісної орієнтації й життєвої творчої самодіяльності.

Бути патріотом – значить відчувати відданість Батьківщині, безкорисно радіти її успіхам та маленьким перемогам, вдосконаленням та всіляко намагатися стати частинкою цієї історії. Критеріями патріотизму є любов, вірність і служіння Батьківщині, турбота про забезпечення цілісності і суверенітету України, піклування про її постійний розвиток на шляху демократичного національного відродження, сприяння гармонізації державних, суспільних та особистісних інтересів у повсякденному житті [2, 8].

Національна самосвідомість включає особисту ідентифікацію із своєю нацією, віру в її духовні сили та майбутнє, волю до праці на користь народу, вміння осмислювати моральні та культурні цінності, історію, звичаї, обряди, символіку, систему вчинків, які мотивуються любов'ю, вірою, волею, осмисленням відповідальності перед своєю нацією [1, 302].

Національно-патріотичне виховання сьогодні розглядається як цілеспрямований і свідомо здійснюваний процес організації і стимулювання активно-творчої діяльності підлітків, оволодіння ними знаннями про культурно-історичний досвід українського народу, формування в них ціннісного ставлення до Батьківщини [4]. Дитина набуває патріотичності не лише шляхом успадкування, а й під впливом соціального середовища, виховання у широкому розумінні слова. Патріотичне виховання є важливим державним завданням. Тому роль школи, а в тому числі й вчителя, неабияк важлива для формування патріотичної особистості.

Насамперед, завдання вчителя, який виховує справжнього патріота, це розповісти учням, що держава і громадянське суспільство роблять усе можливе для відновлення миру та порядку в країні, в теперішній Україні, що лише у національній єдності та національній гідності наша сила й незламність.

Однією із складових національно-патріотичного виховання школярів є утвердження в свідомості і почуттях особистості патріотичних цінностей, переконань і поваги до культурного та історичного минулого України. Якщо розглядати можливості трудового навчання, у формуванні національно-патріотичних цінностей дітей, то дієвим підґрунтям для проведення такої роботи може стати процес формування в учнів конкретного практичного досвіду з виготовлення швейних, текстильних, декоративно-ужиткових виробів, що несуть у собі національну ідентичність українського народу [3].

Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді визначає патріотичне виховання як складову національного виховання, головною метою якого є становлення самодостатнього громадянина-патріота України, готового до виконання громадянських і конституційних обов'язків, до успадкування духовних і культурних надбань українського народу, досягнення високої культури взаємин. «У школі формується особистість, її громадянська позиція та моральні якості» [8, 5], тому надто важливо приділяти достатню увагу національно-патріотичному вихованню школярів, адже «нова школа буде плекати українську ідентичність» [8, 19]. Тому, виховний процес має бути невід'ємною складовою всього освітнього процесу й орієнтуватися на загальнолюдські цінності, зокрема патріотизм, національну ідентичність, повагу до рідної мови, традиції, культуру тощо.

Особливу роль у формуванні національно-патріотичних цінностей дітей та молоді відводиться учителю. Шкільний предмет трудове навчання та технології має значні можливості у вихованні в учнів національно-патріотичних почуттів. Досвід роботи учителів та результати науково-методичних досліджень у цьому напрямку, дозволяють стверджувати, що значний потенціал у розв'язанні цього завдання полягає у прилученні учнів до національної культури саме у процесі трудового навчання [6, 29–30].

Готовність учителя трудового навчання та технологій до формування в учнів конкретного практичного досвіду з виготовлення предметів і речей, які у своєму змісті пов'язані з народною культурою українців, а саме – виготовлення декоративно-ужиткових і ремісничих виробів, які були характерними для побуту українців, а деякі з них зберігають у своїх формах і техніках оздоблення й інші сторінки нашої історії, стане підґрунтям для такої виховної роботи. Системна робота, яка передбачає забезпечення гармонійного співвідношення різних напрямів, засобів, методів виховання дітей у процесі навчання необхідна для втілення у життя цих завдань. Тому актуальним є побудова такої моделі навчально-виховного процесу, де першочерговим буде навчання старшокласників адекватно оцінювати нові обставини та самостійно формувати стратегію подолання викликів, які можуть виникати. Найбільший потенціал для подолання даної проблеми серед навчальних предметів має трудове навчання (технології), оскільки успішне розв'язання поставлених завдань можливе за умов активної практичної діяльності учнів, коли їм передається ініціатива у досягненні навчальних цілей [7].

Готовність учителя трудового навчання та технологій до формування в учнів конкретного практичного досвіду з виготовлення предметів і речей, які у своєму змісті пов'язані з народною культурою українців, а саме – виготовлення декоративно-ужиткових і ремісничих виробів, які були характерними для побуту українців, а деякі з них криють у своїх формах і техніках оздоблення й інші сторінки нашої історії, стане підґрунтям для такої виховної роботи.

Досить часто мистецькі речі, які учні можуть виготовити власноруч, мають таке оформлення і техніку виконання, які обумовлені історією українського народу – від дерев'яних речей оздоблених різьбленням до елементів народного одягу, що містять у своєму оформленні національно-патріотичну символіку. Декоративно-ужиткове мистецтво й сьогодні охоплює широке коло предметів із різних сфер людської діяльності. Саме прояви національної культури завжди супроводжують життя кожної людини, і вони є тим духовним середовищем, у якому формуються світогляд, естетичні ідеали, моральні й трудові цінності та національні почуття особистості.

Навчальна програма «Технології. 10-11 класи. (рівень стандарту)» для учнів старших класів, ставить перед собою завдання: індивідуальний розвиток особистості, розкриття її творчого потенціалу

через формування ключових та предметних компетентностей; розвиток у старшокласників критичного мислення як засобу саморозвитку, здатності до підприємливості, пошуку і застосування знань на практиці, які є спільними для будь-яких видів сучасної технологічної діяльності людини; оволодіння уміннями практичного використання нових інформаційно-цифрових технологій; розширення та систематизація знань про технології і технологічну діяльність як основний засіб проєктної, дизайнерської, творчої, та інших видів сучасної діяльності людини; виховання свідомої та активної життєвої позиції, готовності до співпраці в групі, відповідальності у досягненні поставлених завдань; уміння обґрунтовано відстоювати власну позицію, що є передумовою підготовки майбутнього громадянина до життя в демократичному суспільстві, здатного його змінювати і захищати [7].

Для дослідження ми обрали навчальний модуль «Дизайн сучасного одягу». Він є логічно завершеним навчальним (творчим) проєктом, котрий учні переважно виконують колективно. Також за бажанням вчителя можлива інша форма виконання проєкту: індивідуальна або ж групова. Структура модуля складається з очікуваних результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів, алгоритму проєктної діяльності та орієнтовного переліку творчих проєктів.

Основною для вивчення будь-якого модуля є проєктно-технологічна система навчання, яка ґрунтується на творчій, навчально-пізнавальній та дослідно-пошуковій діяльності старшокласників від творчого задуму до реалізації ідеї у завершений проєкт. Для аналізу ми обрали проєкт «Одяг в етностилі», зокрема «Сукня з елементами української вишивки». Виконання будь-якої роботи, особливо творчої, відбувається за певним планом.

Навчальний проєкт передбачає створення ідеї нового виробу, виготовлення його та оформлення відповідної документації. Виконання проєкту визначається етапами та стадіями проєктування.

На першому етапі, організаційно-підготовчому, виконується підготовча робота до виконання творчої роботи та виготовлення виробу. Визначається завдання (виріб) для проєктування та доцільність виконання проєкту. Формулюються вимоги до проєктованого виробу. Створюється банк ідей та пропозицій. Вчителю разом з учнями слід визначити важливість та доцільність виготовлення Сукні з елементами української вишивки. Банк ідей можна створити шляхом аналізу Інтернет-ресурсів, літератури, журналів з колекціями українського одягу, перегляду старих фільмів, розповіді старшого покоління.

Введення культурологічних відомостей в організаційну структуру занять на уроках технологій може відбуватись безпосередньо, коли відбувається вивчення певного народного ремесла чи декоративно-ужиткового або художнього виду мистецтва.

На конструкторському етапі виконується основна творча діяльність: вироблення власних ідей та вибір остаточного варіанту, розробка ескізів та креслень деталей, розробка ескізів оздоблення, розробка технологічного процесу у вигляді таблиць.

Третій етап, технологічний, передбачає виготовлення виробу згідно плану виконання роботи і технологічної послідовності виготовлення деталей та виробу в цілому. Під час виконання етапу в технологічну послідовність можуть вноситися необхідні корективи, які зазначаються у відповідному місці. Корективи можуть вноситися відносно інструментів та пристосувань, більш раціональної послідовності тощо.

Під час виготовлення учнями декоративних чи декоративно-ужиткових виробів важливе місце, окрім суто технічної сторони, має й мистецька сторона цієї справи, яка полягає насамперед у визначенні художньої ідеї твору, в основу якого покладено той образ, який виникає в уяві учня, тих думок і почуттів, які вона хоче передати оточуючим. У змісті діючої програми з трудового навчання передбачено вивчення таких тем і розділів, що обумовлюють виховний вплив учителя через повідомлення учням таких теоретичних відомостей, які розкривають різні сторінки нашої історії, формують в учнів загальне уявлення про моральну й духовну культуру українського народу тощо. Тому учитель має нагоду впливати на почуття дитини, а через добір певних культурологічних відомостей, виховувати патріотичні та національні почуття школярів. Виготовлення виробів, наприклад, технікою аплікації соломкою, вишиванням, може передбачати створення таких художніх композицій, які відображають історію українського народу, його визвольний рух і зв'язку сучасних захисників рідного краю тощо.

Останній етап, заключний, найменший за обсягом часу. По-перше, слід виконати випробування виготовленого виробу на відповідність поставленим вимогам та написати висновок. По-друге, відбувається презентування проєкту та підводяться підсумки.

Отож, засвоєння, зберігання і розвиток традицій і звичаїв українців є важливими підвалинами національно-патріотичного виховання учнів, засобами зміцнення національної свідомості, згуртування і єдності всієї нашої нації. А підтвердження цього – останні події, які показали, що переважна більшість громадян України, зокрема й учнівська молодь, виявили високу патріотичну свідомість та міцну громадянську позицію. Це свідчення системної виховної роботи всіх педагогів навчальних закладів.

К. Ушинський зазначав: «Виховання бере людину всю, якою вона є, з усіма її народними й поодинокими особливостями, – її тіло, душу й розум, – і передусім звертається до характеру людини; а характер і є саме тим ґрунтом, в якому корениться народність» [12]. Ґрунт, на якому базується вся наша національна свідомість це – рідна мова, історія нашого народу, його сьогодення, традиції, обряди та звичаї, різні види народного мистецтва, які зараз набирають неабиякої популярності, не лише в межах нашої країни, а й далеко за її кордонами. Зберігаючи, й найголовніше, розвиваючи всі наші традиції та звичаї, ми зміцнюємо національну свідомість нашої країни.

Найперше з чого вчителі повинні розпочати, це навчити дітей розв'язуванню найважливіших завдань, про які сказано в Концепції середньої загальноосвітньої школи з перших днів перебування в школі. Вчителі повинні поставити собі за мету – вироблення в кожного учня відданості загальнолюдським моральним цінностям, успадкування духовних надбань і культури свого народу, виховання в нього громадянського світогляду.

Таким чином, щоб виховати в дитині патріота рідної держави учителю нової української школи насамперед потрібно наповнити всі ланки навчально-виховного процесу інформацією, яка би відображала історію, мистецтво, культуру та природу рідного краю. Саме такий зміст поданої інформації, забезпечуватиме формування в молоді почуття патріотизму, любові до рідної землі, духовно розвинутої особистості та формування в ній інтелектуального та культурного потенціалу як найвищої цінності суспільства.

Висновки з дослідження і перспективи подальших наукових досліджень. Патріотичне виховання – це суспільна діяльність, яка формує ставлення людини до себе, до свого народу й Батьківщини. Це ставлення виявляється у відповідних почуттях, переконаннях, поглядах та ідеях.

Патріотичне виховання має бути стрижнем усієї навчально-виховної діяльності, адже в першу чергу ми повинні виховати особистість, яка має почуття гордості за свою державу, сумлінно виконує громадські обов'язки, усвідомлює соціальні потреби Батьківщини та українського народу, любить близьких та рідних людей, цінує та оберігає українські традиції, звичаї, історію. Без цього людина не має обличчя, вона втрачає себе, адже патріотизм – це не просто поняття, патріотизм – це стиль життя.

References

1. Бех І. Д. Національна програма виховання дітей та учнівської молоді в Україні. *Книга класного керівника: довідково-методичне видання*. Харків, 2005. С. 288–326.
Bekh, I. D. (2005). *Natsional'na prohrama vykhovannya ditey ta uchniv's'koyi molodi v Ukrayini* [National program of education of children and student youth in Ukraine]. *Knyha klasnoho kerivnyka: dovidkovo-metodychne vydannya – Class teacher's book: reference and methodical edition*. Kharkiv, Ukraine.
2. Бех І. Д., Чорна К. І. Програма українського патріотичного виховання дітей та учнівської молоді. *Науково-методичний журнал Гірська школа Українських Карпат*. Київ, 2014. 29 с.
Bekh, I. D., Chorna, K. I. (2014). *Prohrama ukrayins'koho patriotychnoho vykhovannya ditey ta uchniv's'koyi molodi* [Program of Ukrainian patriotic education of children and school youth]. *Naukovo-metodychnyy zhurnal Hirs'ka shkola Ukrayins'kykh Karpat – Scientific and methodical magazine Mountain School of the Ukrainian Carpathians*. Kyiv, Ukraine.
3. Васильчишин С. Ф. Національно-патріотичне виховання школярів на уроках трудового навчання. URL: <http://www.slideshare.net/zoshnet1/ss-58662125>
Vasylychshyn, S. F. *Natsional'no-patriotychno vykhovannya shkolyariv na urokakh trudovoho navchannya* [National-patriotic education of schoolchildren in the lessons of labor training]. Retrieved from: <http://www.slideshare.net/zoshnet1/ss-58662125>
4. Гавлітіна Т. М. Національно-патріотичне виховання підлітків в умовах позашкільного навчального закладу. Київ, 2007. С. 23.
Navlitina, T. M. (2007). *Natsional'no-patriotychno vykhovannya pidlitkiv v umovakh pozashkil'noho navchal'noho zakladu* [National-patriotic upbringing of teenagers in the conditions of an extracurricular educational institution]. Kyiv, Ukraine.
5. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді. URL: <http://old.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/4068->
Kontseptsiya natsional'no-patriotychno vykhovannya ditey ta molodi [The concept of national and patriotic upbringing of children and youth]. Retrieved from: <http://old.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/4068->
6. Методичні рекомендації щодо національно-патріотичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/62a/042/1e2/62a0421e24258666156501.pdf>
Metodychni rekomendatsiyi shchodo natsional'no-patriotychno vykhovannya u zahal'noosvitnikh navchal'nykh zakladakh [Methodological recommendations for national-patriotic education in general educational institutions]. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/62a/042/1e2/62a0421e24258666156501.pdf>
7. Навчальна програма «Технології. 10 (11) класи. Рівень стандарту». 2017. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>
Navchal'na prohrama «Tekhnolohiyi. 10 (11) klasy. Riven standartu» [Educational program «Technologies. 10(11) classes. Standard level»]. (2017) Retrieved from: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>
8. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>

- Nova ukrayins'ka shkola. Kontseptual'ni zasady reformuvannya seredn'oyi shkoly [New Ukrainian school. Conceptual principles of secondary school reform]. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
9. Сутність і особливості національного виховання. URL: <https://textbook.com.ua/pedagogika/1473451787/s-25>
Sutnist' i osoblyvosti natsional'noho vykhovannya [The essence and features of national education]. Retrieved from: <https://textbook.com.ua/pedagogika/1473451787/s-25>
10. Сухомлинський В. О. Вибрані твори: в 5 томах. Київ: Радянська школа, 1976. Т.1. 131 с.
Sukhomlynsky, V. O. (1976). Vybrani tvory: v 5 tomakh [Selected works: in 5 volumes]. Kyiv, Ukraine: Soviet School. Vol. 1.
11. Сухомлинський В. О. Вибрані твори: в 5 томах. Київ: Радянська школа, 1977. Т.3. 572 с.
Sukhomlynsky, V. O. (1977). Vybrani tvory: v 5 tomakh [Selected works: in 5 volumes]. Kyiv, Ukraine: Soviet School. Vol. 3.
12. Ушинський К. Д. Вибрані педагогічні твори: в 2 томах. Київ, 1983. Т.1. С. 43–44.
Ushinsky, K. D. (1983). Vybrani pedahohichni tvory: v 2 tomakh [Selected pedagogical works: in 2 volumes]. Kyiv, Ukraine. Vol. 1.

Mazurenko S.

ORCID 0000-0001-5606-9865

PhD in Pedagogical Sciences, Docent,
Associate Professor at the Department of Professional Education and Life Safety,
T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine) E-mail: mazurenkosvetlana5@gmail.com

Hrytsyk T.

Master student of the Educational and Scientific Institute
of Professional Education and Technologies,
T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine) E-mail: tanyagritsic@gmail.com

FORMATION OF NATIONAL AND PATRIOTIC VALUES ON TECHNOLOGY LESSONS IN HIGH SCHOOL

The article is devoted to the formation of national and patriotic values of children. The main tasks of education on the way to the development of a national school are to create conditions for fostering in young people a value-based attitude to the surrounding reality and themselves, and to form an active life position. A balanced combination of education and upbringing at school makes it possible to form a student's personality that is endowed with deep civic responsibility, high spiritual qualities, patriotic feelings, and is a carrier of the best achievements of national culture, capable of self-development and self-improvement.

***The purpose of the article** is to study, on the basis of theoretical and methodological principles, the peculiarities of the formation of national and patriotic values of students in the process of studying the subject «Technology» by high school students in the module «Design of Modern Clothing» in the process of making the project «Dress in Ethnic Style».*

*The **methodological basis** is based on classical research methods, namely: analysis of literary sources, explanation, generalization, systematization, and classification method, which made it possible to scientifically and theoretically substantiate the material.*

***The scientific novelty of the article** lies in a deep research of the peculiarities of forming a sense of patriotism, national-patriotic values and active citizenship of students during the production of the project «Dress in Ethnic Style» in the lessons of the subject «Technology» by high school students.*

***Conclusions.** Patriotic education is a social activity that shapes a person's attitude towards themselves, their nation, and their homeland. This attitude is manifested in the corresponding feelings, beliefs, views and ideas. Patriotic education should be the core of all educational work, because first and foremost, we must raise a person who has a sense of pride in his or her country, fulfills public duties in good faith, is aware of the social needs of the Motherland and the Ukrainian people, loves his or her family and friends, values and protects Ukrainian traditions, customs, and history. Without this, a person has no face, he or she loses himself or herself, because patriotism is not just a concept, patriotism is a lifestyle.*

Key words: nation, patriotism, traditions, technology, project.

Стаття надійшла до редакції 30.11.2023 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор **Торубара О. М.**